

نویسنده: شرعی جوزجانی،

پروفسور اکادمی بین المللی اسلامی اوزبیکستان

قسمت اول

گزارش از:

«سومین کانگرس جهانی شناخت، نگهداری و تعمیم میراث فرهنگی اوزبیکستان»

هفته میراث فرهنگی در موضوع: «اوزبیکستان مرکز تلاقی راههای بزرگ،
ادیان و تمدنها: امپراطوریهها، ادیان و مدنیتها»

(22 - 27 اگست سال 2019 تاشکینت، بخارا و سمرقند)

بر اساس سیاست علما تنظیم شده دولت اوزبیکستان که بر پایه واقعیتهای تاریخی و مطالبات نوین زمان استوار است، این کشور گامهای وسیعی در راه انکشاف مادی و معنوی برمیدارد. ارتقای دانشگاه اسلامی تاشکینت به اکادمی بین المللی اسلامی اوزبیکستان، اساسگذاری مرکز بزرگ سویلیزتسیه (تمدن) اسلامی با بنای عظیم آن، تأسیس مرکز تحقیقات امام بخاری و امام ترمذی به منظور تحقق اهداف بزرگی صورت گرفته است.

این موسسات عالی علمی وظیفه دارند تا حقیقت اسلام را که طرفدار تعمیم معرفت بر ضد جهالت میباشد و تمام اساسات و روح آن متکی بر ایده های صلح و سلام بر ضد تمام انواع تروریسم و دهشت افگنی قرار دارد، به مقیاس ملی و بین المللی با استناد به حقایق تاریخی و اصول علمی معرفی نمایند.

دولت اوزبیکستان از فعالیتهای سازمانها و تشکیلات اجتماعی و فرهنگی غیر دولتی نیز بی دریغ حمایه و پشتیبانی میکند. از آن جمله سازمان جهانی «شناخت، نگهداری و تعمیم میراث فرهنگی اوزبیکستان» موسسه اجتماعی جهانی بزرگی است که در راه شناخت و معرفی آثار علمی و فرهنگی ملت اوزبیک و مردمان دیگر که در سرزمین اوزبیکستان و منطقه حیات بسر میبرند، خدمات بزرگی انجام داده و دست آوردهای مهمی داشته است.

موسسه هر سال به مقیاس ملی و بین المللی همایشهای وسیعی تشکیل داده، زمینه ملاقات دانشمندان عرصه های مختلف دانش و فرهنگ را مهیا میسازد. در نخستین کانگرس بین المللی آن که در سال 2017 در تاشکینت و سمرقند دایر شده بود من نیز اشتراک داشتم و گزارش آنرا توسط سایت وزین آریایی به نشر رسانده بودم. به کانگرس جهانی دوم که در شهر سان پتربورگ روسیه دایر شده بود نتوانستم به نسبت مقررات دشوار ویژه روسیه اشتراک نمایم. امسال در کانگرس سوم که به تاریخ 22 اگست در تاشکینت آغاز و در ترمذ، بخارا و سمرقند تا روز 27 اگست دوام میکند، اشتراک دارم.

در سومین کانگرس جهانی هفته میراث فرهنگی 140 دانشمند اعم از ارخپولوگها، مورخان، منبع شناسان و اتنوگرافها و دیگر متخصصان عرصه های مختلف دانش و فرهنگ از 75 کشور از تمام قاره های جهان اشتراک دارند.

پیرامون اهداف و سیستم کار کانگرس در روز 21 اگست طی یک کنفرانس مطبوعاتی در کاخ فرهنگی «زرافشان» در شهر تاشکینت توسط رهبر تشکیلات ژورنالیست شناخته شده فردوس عبد خالقیف و معاون نخست وزیر اوزبیکستان ا. عبد حکیموف روشنی انداخته شد و از اشتراک کنندگان خواسته شد تا نظریات خود را در زمینه اظهار بدارند. در جمله اظهار نظر کنندگان نظر من این بود که در طول تاریخ دانشمندان اوزبیک در هر نقطه دنیا که رسیده اند، آثار مدنی قابل قدری از خود بجا گذاشته اند. از آن جمله من دو مورد را یادآور میشوم.

- 1- در قرن هشتم میلادی دانشمند بزرگ احمد الفرغانی که از اعضای برجسته «بیت الحکمة» بغداد بود، به دستور خلیفه عباسی بنای خیلی مهم و حیاتی «مقیاس النيل» را که در اوایل هر سال توسط آب دریای نیل سنجیده میشد و متناسب به اندازه آن بر اراضی مصر مالیات زمین وضع میگردد، بنا نهاد. این بنای تاریخی تا کنون موجود است و به افتخار آن پیکره بزرگ الفرغانی در کنار مقیاس النيل برپا گردید که در مراسم پرده برداری از آن رئیس جمهور سابق اوزبیکستان با رئیس دولت مصر حسنی مبارک نیز اشتراک کرده بود.
- 2- «حديقة الأزبکیه» در قاهره یعنی باغ اوزبیک و یا باغ منسوب به اوزبیک در قرن 14 بعد از آنکه فرمانروای دولت ممالیک السلطان قایتبای، منطقه وسیعی را بنام «بركة بطن البقره» به سپهسالار اردوی خود اتابک سیف الدین بن اوزبک اهدا کرده بود احداث شد. این سپهسالار که در تاریخ مصر به نام «الأمیر الأزبک» یاد میشود، در آن جا باغ و تفرجگاه بزرگی را بنا نهاد و در وسط آن کولاب بزرگی احداث کرد که آب آن از دریای نیل آورده میشد و بر روی آن قایقهای کوچک حرکت میکردند. از آن زمان تا کنون این باغ به نام «حديقة الأزبکیه» یعنی باغ منسوب به اوزبیک نامیده میشود.

در سال 1495 از بکيه به ناحیه بزرگی در قاهره مبدل شد و حیثیت مرکز اساسی انتقال مدنیت غرب به مصر را گرفت. ناپلیون بعد از فتح مصر چند ماه در آنجا اقامت داشت. اولین تیاتر اوپرا و بلیت مصر در آنجا ساخته شد. ام کلثوم و فریدالاطرش نخستین کنسرتهاى خود را در آنجا اجرا کردند.

من میخوامت پیشنهاد کنم که در قطار سایر آبدات تاریخی اوزبیکها در نقاط مختلف جهان، این دو مرکز تاریخی نیز به حیث یادگارهای مهم فرهنگی اوزبیکها در نظر گرفته شود.

ر هبر کانگرس این پیشنهاد را معقول ارزیابی کرد و گفت که در جریان کنفرانسها روی آن بحث میکنیم.

.....

به ساعت 10 روز 22 اگست مراسم پر شکوه هفته میراث فرهنگی تحت عنوان «سومین کانگرس جهانی شناخت، نگهداری و تعمیم میراث فرهنگی اوزبیکستان» توسط رهبر پروژه ف. عبد خالوق افتتاح گردید و ذوات ذیل پیامهای تبریک خود را تقدیم داشتند:

- س. صفایف معاون اول رئیس سنای اوزبیکستان؛
- ا. عبد حکیموف معاون نخست وزیر اوزبیکستان؛
- نمایش ویدیو رولیک در مورد راه اندازی اصلاحات در زمینه اهداف کنفرانس؛
- پیام تبریک نماینده یونسکو در اوزبیکستان؛
- تبریک ب. یولداشف پریزیدنت اکادمی علوم اوزبیکستان. همچنان نمایندگان با صلاحیت مراکز فرهنگی ترکیه، ایالات متحده امریکا؛ بنیاد فرهنگی کنراد ادناور در آسیای مرکزی، صحبت اکادمیشن رتوالدزی رهبر علمی پروژه و دیگران.
-

بعدا مهمانان ضمن کافی بریک از نمایشگاه البوم کتابهای جدید از جلد 21 تا جلد 33 بازدید به عمل آوردند. ناگفته نماند که موسسه در طی سه سال اخیر آثار هنری، علمی، ادبی بی شمار اوزبیکستان را از مشهورترین موزیمها، کتابخانه های جهان و آرشیفهای شخصی گرد آورده و آنها را در 33 جلد کتاب البوم مصور رنگه با عکسهای دقیق در قطع و صحافت زیبا در کاغذ فلمی اعلا به نشر رسانده است که این کار در نوع خود بی نظیر است. این کتاب البومها مشت کوبنده ای بر دهان مورخان و تیوریشنهای شوروی است که ادعا میکردند اوزبیکها و سایر ملت های آسیای میانه فاقد تاریخ و فرهنگ پرباراند و فقط نظام شوروی آنها را باسواد و به فرهنگ و تمدن آشنا ساخته است.

بعد از آن بر طبق برنامه تنظیم شده، کانگرس در سه شعبه کار خود را ادامه داد و عده زیادی از دانشمندان اشتراک کننده مقالات علمی و تحقیقی خود را پیرامون بهترین نمونه های میراث فرهنگی و هنری اوزبیکستان در موزیمها و کتابخانه های پیشاهنگ اروپا و سایر موضوعات مربوط به تاریخ و فرهنگ اوزبیکها خواندند و اسناد مصور مربوطه را نمایش دادند. غذای چاشت در سایه درختان پارک پیشروی مرکز فرهنگی زرافشان که در هر گوشه آن هنرمندان محلی با آهنگهای فولکلوریک و رقصهای محلی از مهمانان استقبال میکردند، صرف شد.

در ساعت 4 روز در گالری باشکوه هنری اوزبیکستان نمایشگاه «گنجینه های امپراطوری کوشانیان» افتتاح گردید که آثار تاریخی گذاشته شده در آن خیلی جالب و دیدنی بود. بعد از ختم مراسم گروهی از علاقمندان اوپرا و باله در کنسرتی که در منزل دوم تیاتر بزرگ اکادمیک اوپرا و بلیت اوزبیکستان در ترتیب یافته بود اشتراک نمودند. سرایندگان برجسته اوپرای اوزبیکستان رحیم میرزا کمالوف و دیگران آهنگهای مشهور اوپراهای جهانی از جمله اثرهای کارمن و وردی را به زبانهای ایتالی، روسی و اوزبیک با کمال مهارت اجرا کردند که مورد استقبال مهمانان بخصوص اروپائیان و امریکائیان قرار گرفت. اریه هایی که از اوپرای اوزبیک «میسره نینگ ایشی» اثر سلیمان یوداکوف توسط عوض رجبوف اجرا شد خیلی عالی و نشاط انگیز بود. تمام آهنگها از طرف پیانیست پر استعداد زرینه شامیتوا توسط پیانو اجرا میشد. به ساعت 7 شام مهمانان در ضیافت مجلی که در باغ مشهور به «باغ رشیدوف» ترتیب یافته بود اشتراک کردند. انواع غذاهای مطبوع سرد و گرم اوزبیک، میوه های شیرین، شربتهای گوناگون برای مهمانان لذتبخش بود. کنسرت گروههای هنری فیلامونی دولتی، تیاتر اوپرا و بلیت، سرایندگان بنام و دسته های هنری مشهور اوزبیکستان به اشتراک رقاصه های زیبا و چیره دست کیفیت محفل را بالا میبرد. در ختم کنسرت اشتراک هنرمند خلق اوزبیکستان یولدوز عثمانوا که شهرت جهانی دارد با ارکستر خاص خود به محفل رونق خاص بخشید و هماهنگ با سرودهای او اکثر مهمانان چه پیر و چه جوان، چه زن و چه مرد به پا برخاستند و به رقص و پایکوبی پرداختند.

در روز 23 اگست مهمانان از موزیم دولتی تیموریان واقع در خیابان امیر تیمور که به اسلوب معماری دوره تیموریان در سه منزل با گنبد بزرگ آراسته با نقوش و میناتورهای مطلا ساخته شده و آثار تاریخی گرانبهایی از دوران تیموریان در آن گذاشته شده است، بازدید به عمل آوردند. بعد از صرف طعام چاشت اشتراک کنندگان کانگرس در مراسم افتتاح نمایشگاه آثار خطی نفیس اوزبیکستان که در بنای زیبا و وسیع جدید انستیتوت شرقشناسی اکادمی علوم اوزبیکستان بنام ابو ریحان بیرونی دایر شده بود اشتراک نموده پیرامون اهمیت هنری و تاریخی نسخه های نادر و بعضا بی نظیر آن سخنرانی کردند. صحبت مختصر من در باره نسخه خطی بی نظیر «خزاین المعانی» مجموعه چهار دیوان علیشیر نوایی بود که در زمان حیات نوایی به شکل دقیق و صحیح استنساخ گردیده و متعلق به شاهان و شاهزادگان تیموری بوده و در حدود 30 مهر و عبارات مختصر صاحبان کتاب را در حواشی صفحات خود دارا میباشد. این کتاب نفیس اکنون در فوند بنام حمید سلیمان در خزینه نسخ خطی انستیتوت تحت نمبر 7580 نگهداری میشود. کتابخانه نسخ خطی ابوریحان بیرونی با 26000 مجلد کتب خطی خود که بر خی از آنها چندین کتاب متنوع را در داخل پوشهای خود دارد، یگانه و یا یکی از غنیترین کتابخانه های خطی جهان به شمار میرد. ضمنا از همکاری سکرتر علمی انستیتوت نعمت جباروف، در یافتن نسخه های خطی منحصر به فرد با من یادآوری کردم.

سپس دانشمندان از مصحف تاریخی عثمان که به خط کوفی نوشته شده و در فوند اداره دینی نگهداری میشود و نیز از بنای عظیم سه منزله مرکز تمدن اسلامی که کار ساختمان آن در 10 هکتار زمین به سرعت پیش میرود، بازدید به عمل آوردند.

ساعت 7 شام مهمانان در ضیافت مجلی که از طرف حاکم شهر تاشکینت به افتخار اشتراک کنندگان کانگرس درباغ مشهور به «باغ جاپان» ترتیب یافته بود اشتراک داشتند.
ادامه دارد.

1- اثر تاریخی دور کوشانیان . 2- 33 جلد البوم کتابهای مربوط به تاریخ و فرهنگ اوزبیکستان.

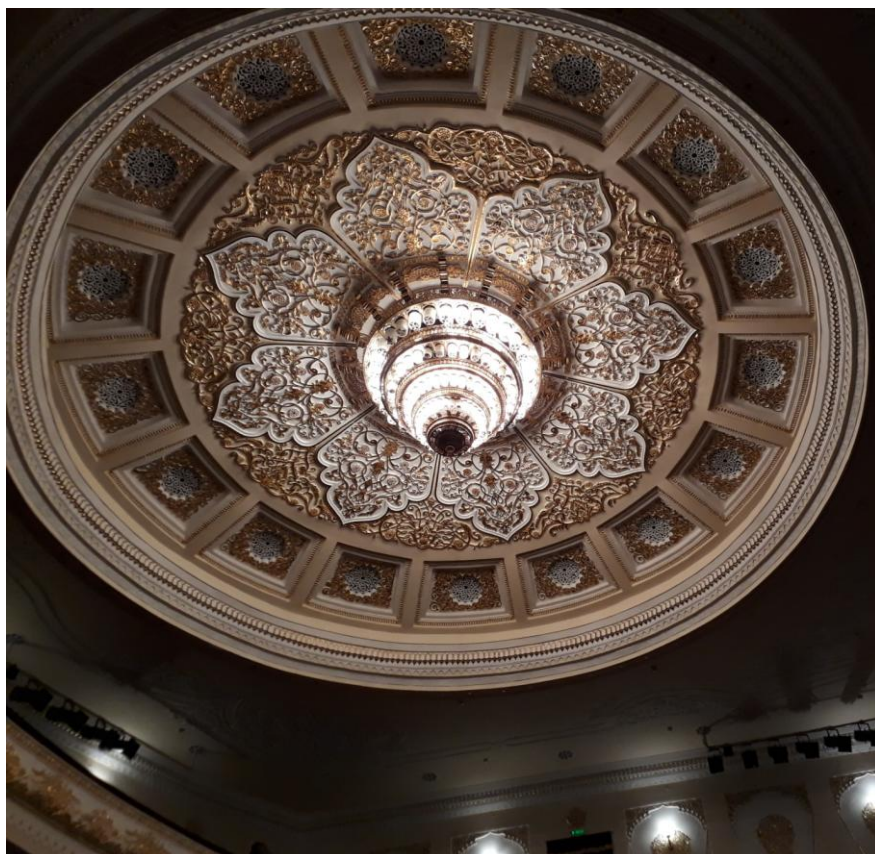
سراغاز کانگرس

مرکز ایجاد اتحاد جوانان اوزبیکستان که بخشی از کنفرانس در آن دایر گردید.

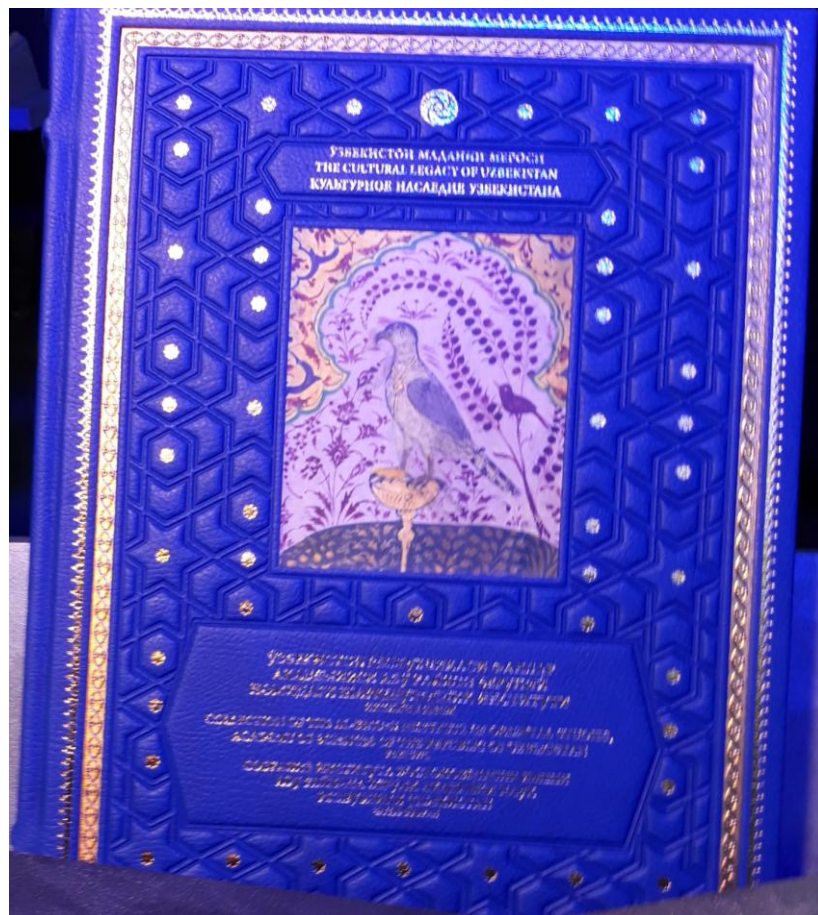
با دانشمندان کوریا و امارات عربی

سقف زیبای تیاتر بزرگ اکادمیک اوپرا و باله اوزبیکستان

با دانشمند آذربایجان در پای پیکره نوایی

پشتی یکی از البومها

از کنسرت آهنگهای اوپرای مشهور جهان

با شهرت سراج الدینوف دانشمند سرشناس، رئیس دانشگاه زبان و ادبیات اوزبیک به نام علیشیر نوایی

سخنرانی دانشمند امریکایی پروفیسور ف. ستار عضو کانگرس

باستان شناس معروف اوزبیکستان ریتوالدزه

با ناظم اکه رئیس بنیاد جهانی امیر تیمور

با بیرق کشور متبوع

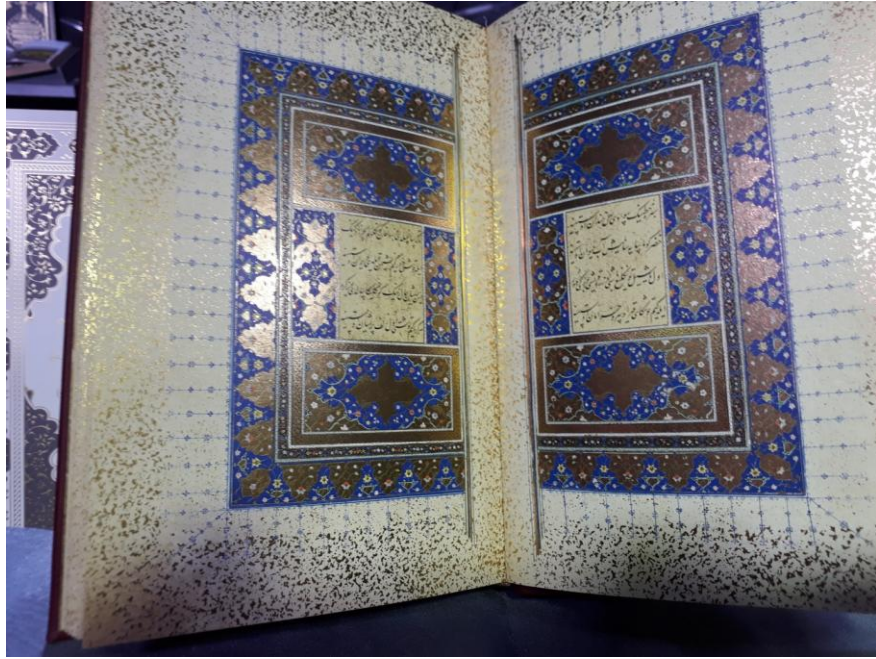
سقف بنای زیبای گالری هنر تصویری اوزبیکستان

از یادگارهای مدنیت کوشانیان

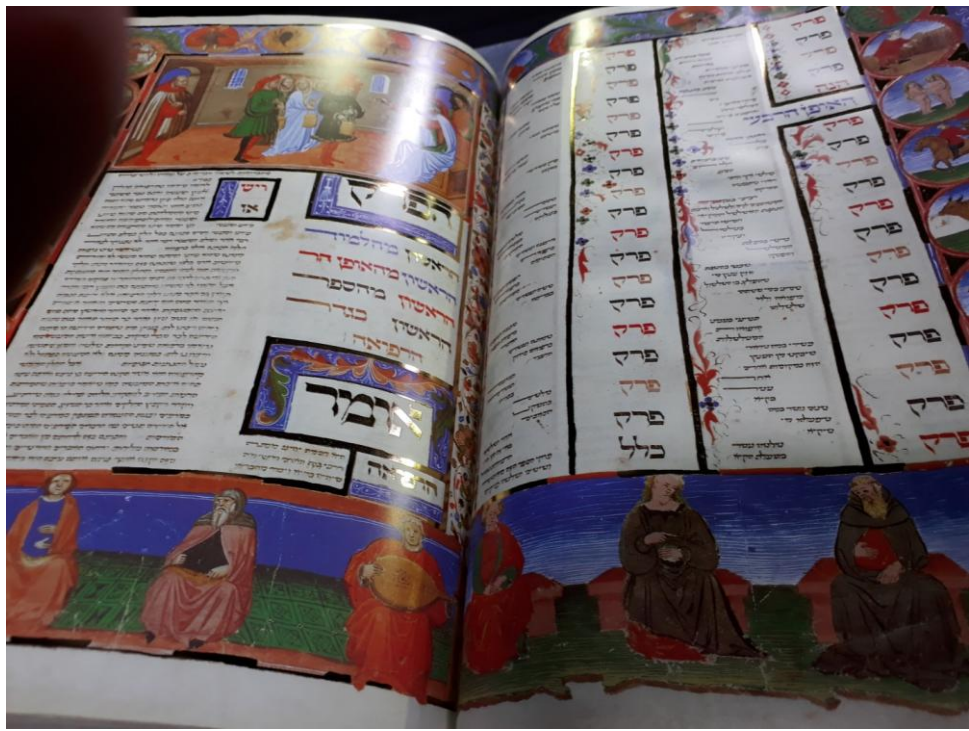
متن لوحه: گالری هنر تصویری اوزبیکستان در سال 2004 به تشبیت اسلام کریموف نخستین رئیس جمهور اوزبیکستان اساسگذاری شد.

نسخه خطی نفیس و زیبای دیوان تورکی سلطان حسین بایقرا

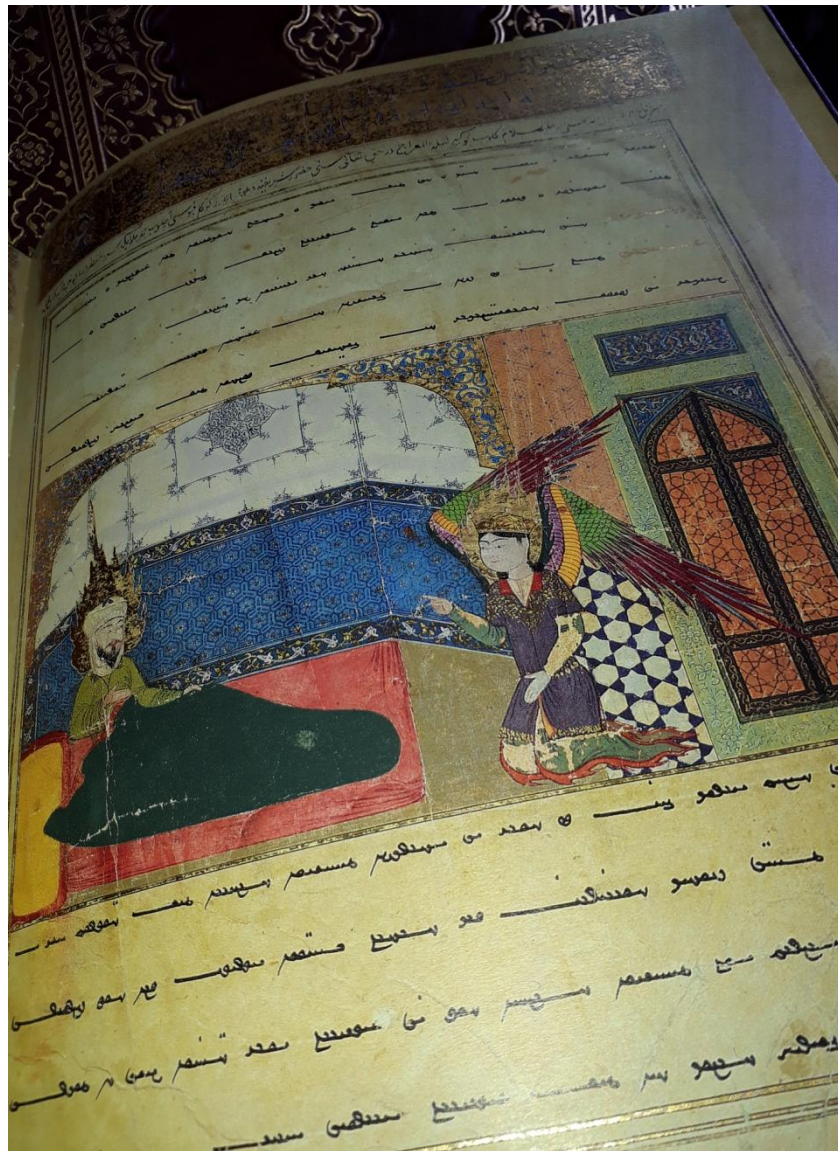
پشته نهایت نفیس ترجمه عبری کتاب «القانون فی الطب» اثر ابوعلی بن سینا

دو صفحه از متن کتاب القانون

از میناتورهای معراجنامه به رسم الخط اویغوری قدیم

معراجنامه به زبان و خط اویغوری قدیم. پیغمبر هنگام نزول وحی با جبرائیل

گوشه ای از کنفرانس در سالون انستیتوت شرقشناسی بنام ابوریحان بیرونی

بنای جدید انستیتوت شرقشناسی

افتتاح فستیوال جهانی «ترانه های شرق» توسط شوکت میرضیایف رئیس جمهور اوزبکستان